

מסורת הש"ס

(א) עירובין ד: (ב) עירובין ט: שם פסחים נד. מנחות לה: (ג) וַלְמָתָן ג. (ד) פסחים מט: יומא טע: ונתי' מוס' לקמן רבא כ"א בשאלמות פשתא מט: ד"ה עד פתה: (ה) וַיִּלְכַּד יתרו: (ו) וַלְמָתָן ג. (ז) וַלְמָתָן ט. (ח) וקידושין לא: (ט) ונתי' רש"י עירובין ד: ד"ה ריטן: (י) וַיִּלְכַּד משנה רש"י: (י א) מן וי"ה כי עד אלא מנא? רש"י מ"ז וי"צ אין כאן מקומו, ט ונעמ"ס מוס' בלחיות ציבור הדברים בחולין קו. ד"ה ותימנ',

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה שנטלה תרומתו קס"ד. י"ב י"ל דמסוס סופא קאמר רש"י קס"ד וע"ל דף מ"ז ע"ב ולי"ג שהוא ט"ס וזה קלי אסיפא אלא שלא נטלה תרומתו וק"ל שוב ראיתי בשבת דף קמ פס"י גסס ויכ"ס תרומה גדולה שעל יתראל להפריס והפריסו קודם וכו' ע"פ זה חסר כאן:

גליון הש"ס

תוס' ד"ה אבל אבל כ"ו ואמאן ואבין ובבבד. י"ב י"ל למאן ק. אלא ופאה הפריס חלו ובינן וי"ע: תוס' ד"ה שלישה שאכלו באחד אין רשאי ליחלק כ"ו סבד אסיפא. נתי' זה תמוז' געטן דף פ' ע"ב מוס' ד"ה זו דברי ר"מ וט"ז:

מוסף תוספות

א. בתוס' ר"יש כתב, ראיתי כתוב בסדר ר' עמרם וכו' אבי שצ"ר ר' פלטי' בר אבי וכו'. ב. בתוס' ר"ש כתב, דה"פ א' אין שנים לא רע"כ דשנים ורשאים ליחלק אם רצו לזמן אין מומנים דאי רצו לזמן מומנים היה לו לשנות ג' שאכלו אין היחיד וכו' אלאא אם רצו לזמן השנים אין מומנים.

מוסף רש"י

מאי עמא דבר. מה נהנה טעם (עירובין יד:). וזו היא הנכנסת לאחריהם: אאי' אלוטיו תנן שעולם צורא נפשות רבות וחסרונם, על כל מה שצרכו להחיות צדן נפש כל חי בל"י מי הענושים, פירוש על המקרא הזה כי לא על הלחם לבדו חיה האדם כי על כל מלא פי ה' חיה האדם (דברים ח ג) כלומר הקב"ה צורא נפשות רבות ואנשים הכרנה על כל המאכלים שצרכו להחיות צדן נפש כל חי, שאין חיי' אם לא על המאכלים, כי לא על הלחם לבדו חיה האדם (סידור רש"י טו קסז, הפרדס ע"ז קטס, תחז"ו ט' עא).

הדרן עלך ביצד מברכין

עד כמה מומנין. מברכין על המזון אחרי (יומא עט)

א: שלשה שאכלו כאלפת דמתן חייבין לזמן ואין רשאין ליחלק (פסחים סח:). ואין רשאין ליחלק. דלמחיטוב לכו בזמנן (קמח ג.)

מאי עמא דבר. היאך נוהגים. וכבר נהגו לצרך בתחלה שהכל ולבסוף צורא נפשות רבות וחסרונן על כל מה שצרכו:
הדרן עלך ביצד מברכין

שְׁלֹשָׁה שֶׁאֵכְלוּ וְכוּ' לִזְמַן. להזדמן יחד ללרוף צרכה בלשון רבים כגון וצרך:
שנטלה תרומתו. קס"ד (א) תרומת מעשר שלו שעל הלוי להפריש:
מעשר שני שנפדה. להחירו בצאילה חוץ לירושלים ואת פדיונו יעלה לירושלים ויאכל:
והשמש. ששמשם בסקעודה ואכל עמהם כוית כדי להנטרף עמהם לזמון. וכלל הני אנטרין לאשמעינן אלע"ג דמזו לאיסור אין כאן צרכה בעצירה כדמפרש ואזיל בגמרא:
עד כמה מומנין. כמה יאכל עמהם ויתחייב עמהם בזמנן ונפקא מינה להוסיאם ידי חובתן אם יתנו לו הכנס לצרך:
גב' מה"מ. דשלשה ראוים לצרכת לירוף:
גדלו לה' אם. הרי שלשה. וכן אקרא הכו גודל היחיד אומר לשנים:
אין רשאין ליחלק. ולצרך כל אחד לעצמו דמפקעי לה תורת זמון:
שלשה אין שנים לא. ה"פ דמדקתני אין רשאין ליחלק שטע מינה דשלשה מומנין שנים אין מומנין ואפילו רצו דאי אמרת שנים נמי אם רצו מומנין אמאי אין האחד רשאי ליחלק לחיל הוא ולא מפקעת צרכת זמון צהכי ויזמנו השנים:
שאני הסס דהוקצנו בחובה מעיקרא. ואי אזיל הוא מפקעת לכו חובה וקמו להו צרכות וגדול המזונה ועושה ממי שאני מזונה ועושה:
אכול עמהם.

אין כאן גאווה דניחא להו דמייתי להו ל ידי זמון. ואי שנים מומנין אמאי ניחא להו בלאו דידיה נמי אי בעו מומני:

דניחא

ורבי יוחנן חד אמר אם רצו לזמן מומנין וחד אמר אם רצו לזמן אין מומנין תנן שלשה שאכלו כאחת חייבין לזמן שלשה אין שנים לא התם חובה הכא רשות תא שמע⁽¹⁾ שלשה שאכלו כאחת חייבין לזמן ואין רשאין ליחלק שלשה אין שנים לא שאני התם דקבעו להו בחובה מעיקרא תא שמע⁽²⁾ השמש שהיה משמש על השנים הרי זה אוכל עמהם אע"פ שלא נתנו לו רשות היה משמש על השלשה הרי זה אינו אוכל עמהם אלא אם כן נתנו לו רשות שאני התם דניחא

ודאי אם גמרו סעודתם יחד חייבים לזמן אכל רשאין לגמור זה בלא זה ולצרך:
אבל טב⁽³⁾ אין מומנין ע"ז. מימה דלמר צערכין (דף ד.) הכל מנטרפין לזמון כהנים לויס וישראלים ופרין פשיטא ומשני לא לריכא אף על גב דכהן אורכל תרומה וישראל חולין אלאמא אף על גב דתרומה אסורה לישראל אחרי שהכהן יכול ללרף עס ישראל לאכול בחולין מנטרפין לזמון והכא נמי נהי דחד מנייהו אכל טבל דאין ראוי לאחרים אמאי אינן מומנין ויש לומר דאכילת טבל לאו שמה אכילה דלא חוץ אף לכהן אכל תרומה לכל הפחות ראויה לכהן האוכלה⁽⁴⁾ והוא הדין אם אכלו שלשתן טבל דאין חייבים לזמן כדאמרין (בב"ק פ"ט ד"ד) הרי שגול סאה חטין וטמנה⁽⁵⁾ ופאפאה ואכלה ומצרך עליהן אינו מצרך אלא מנאץ מכאן היה אומר רבינו יהודה דשלשה שאכלו והאחד היה מודר הגנה מן השנים והוא אוכל משלו יכול להנטרף עמהם לזימון דנהי דאינו ראוי לאכול עמהם הס ראוים לאכול עמו וכן לענין העוזה מפת של נכרי אכל אם שלשתן מודרין הגנה זה מזה אין מנטרפין אע"פ שיכולים לשאול על מדרס דהשתא מיהא לא אתשילו:
בבבב"ל של משה. וא"ת היכי מייתי

ראיה ממשה והא לריך לאתויי דמשה היה מתרגם ולא היה מרים קולו יותר מהקצ"ה שהיה קורא והוא מציא שהקצ"ה היה קורא ומשה היה מתרגם ופירש רב אלפס בקולו של משה מסתמא משה בכל כמו היה עונה כדי להשמיע קולו לכל העם אכל הקצ"ה לא היה לריך להרים קולו שהרי לא היה מדבר אלא למשה לבד ואפילו הכי היה מגביה קולו כדי שלא יחא קולו של משה המתרגם רס יותר מקולו של הקצ"ה שהיה קורא:
אם רצו לזמן אין מומנין. פירש"י וכן לענין המוציא ושאר צרכות אין האחד מצרך להוציא חצרו לגבי הא דלמר אביי נקטינן שנים שאכלו כאחת מזונה ליחלק ולצרך כל אחד לעצמו צין צרכת המוציא צין צרכת המזון לשון רש"י לקמן ולא נהירא דלעיל פרק כ"ד מברכין (דף נט.) בעובדא דבר קפרא נתן בר קפרא רשות לאחד לצרך ושנים הוו התם ועוד אי הוו שלשה התם לא היו שם אלא פירות וכן נמי אמרינן לקמן (דף נג.) דעל המאור אחד מצרך לכולן ע"כ נ"ל דצברכה ראשונה מוציאין זה את זה שנים לנ"ע והטעם הואיל ויושצין לאכול יחד דעתן ללרף ואחד מצרך להוציא חצרו אכל בצרכה של סוף סעודה שסמתלקין זה מזה לריך לצרך כל אחד לעצמו ויש מתרצים דיש חלוק צין צרכת המוציא דלא הויא כי אם דרבנן ע"כ מוציאין זה את זה אכל צבהמ"ז שהיא מדאורייתא לשם התמימות:

שְׁלֹשָׁה שֶׁאֵכְלוּ בִּאֶחָד אֶין רִשְׁאִין לִיְחָלֵק. מפרש"י אמאי אין רשאין ליחלק האחד מפני השנים כיון דצ' נמי מומנין לחיל הוא והא לא מיפק' צרכת זמון מימה דילמא טעמא דאין רשאין ליחלק משום דיפטרו לשלישי מצרכת הזמון וגם הוא אין לו להפקיע ממנו צרכת הזמון וי"ל דעיקר פרכתא⁽⁶⁾ סמיך אסיפא דקתני ד' אין רשאין ליחלק אע"ג דליכא שנים מכאן וצ' מכאן והוי כמו וכו' וכה"ג תמנא צהצבה מקומות ותימה אי"כ אמאי לא מקשי מן הסיפא צהדיא ע"כ פירש רבינו יהודה⁽⁷⁾ דודאי פריך מרישא וי"ה דליכא למימר דמשום היחיד קאמר דא"כ ה"ל למימר אין היחיד רשאי ליחלק א"נ אין אחד מהם רשאי ליחלק אכל מדקתני אין רשאין ליחלק משמע מכלהו פקע זמון אם נסתלק אחד מהם:

ביצד מברכין פרק שישי ברכות

מה.

דחקנתיה אוימצא. ודוקא מים שאין לו הנאה כי אם לשתות מים לזמאז והנאה דחנקתיה אומנא אין זה נחשב הגאה אכל שאר משקים שלעולם הגוף נהנה מהן בכל ענין מצרך ואפילו חנקתיה אומנא כדאמרין לעיל (דף לו.) ואע"ג דלרפואה אחי צעי צרכי ורצ עמרם⁽¹⁾ פירש דדוקא לפניו לא צעי צרכי אכל לאחריו חייב ורבינו משה פירש דלא היא דהואיל ואינו נהנה אפילו לאחריו לא צעי צרכה:

רבי טרפון אומר בורא נפשות רבות וכו'. פירוש לפניו ופוק חזי מאי עמא דבר והנה נהגו העולם לצרך לאחריו אכל לא מצינו לפרש דפליגי בלאחריו דתנא קמא סבר דמצרך לפניו ולא לאחריו ורבי טרפון סבר אף לאחריו יצרך צורא נפשות רבות דאם כן כי פריך לעיל מרב פפא דמצרך (ליקשי) [לסעייה] ממלתיה דרבי טרפון שהוא תנאי:

הדרן עלך ביצד מברכין

שְׁלֹשָׁה שֶׁאֵכְלוּ בִּאֶחָת. צירושלמי פריך הכא את אמרת אין רשאין ליחלק והכא את אמרת חייבים לזמן ועתה לכאורה אין זה קשה וכן לקמן (דף נ.) פריך תנינא חדא זימנא שאין רשאין ליחלק היינו משום דחייבים לזמן ולי"ג דהכי פריך הכא את אמרת דאין רשאין ליחלק דמשמע אם גמרו אכילתן יחד אין רשאין ליחלק אכל האחד רשאי לגמור סעודתו ולצרך קודם חצרו וחייצין לזמן משמע דחובת זימון עליהם ואין רשאין לגמור סעודתן זה בלא זה ומשני שמואל כאן בתחלה כאן בסוף אחיזה בתחלה ואחיזה בסוף פליגי צה מרי אמוראי חד אמר נתנו דעתם לאכול זהו בתחלה אכלו כוית זהו בסוף וחד אמר אכלו כוית זהו בתחלה נתנו דעתם לאכול זהו בסוף ורב אלפס מופס דרך⁽²⁾ ראשון עיקר וה"פ נתנו דעתם לאכול כלומר שהתחילו מתחלה לאכול ציחד זהו בתחלה אז ודאי חובת זימון עליהם אכלו כוית זהו בסוף כלומר אם האחד התחיל קודם חצרו צכוית אז

וכאן **טב"ל** אין מומנין ע"ז. מימה דלמר צערכין (דף ד.) הכל מנטרפין לזמן כהנים לויס וישראלים ופרין פשיטא ומשני לא לריכא אף על גב דכהן אורכל תרומה וישראל חולין אלאמא אף על גב דתרומה אסורה לישראל אחרי שהכהן יכול ללרף עס ישראל לאכול בחולין מנטרפין לזמון והכא נמי נהי דחד מנייהו אכל טבל דאין ראוי לאחרים אמאי אינן מומנין ויש לומר דאכילת טבל לאו שמה אכילה דלא חוץ אף לכהן אכל תרומה לכל הפחות ראויה לכהן האוכלה⁽³⁾ והוא הדין אם אכלו שלשתן טבל דאין חייבים לזמן כדאמרין (בב"ק פ"ט ד"ד) הרי שגול סאה חטין וטמנה⁽⁴⁾ ופאפאה ואכלה ומצרך עליהן אינו מצרך אלא מנאץ מכאן היה אומר רבינו יהודה דשלשה שאכלו והאחד היה מודר הגנה מן השנים והוא אוכל משלו יכול להנטרף עמהם הס ראוים לאכול עמו וכן לענין העוזה מפת של נכרי אכל אם שלשתן מודרין הגנה זה מזה אין מנטרפין אע"פ שיכולים לשאול על מדרס דהשתא מיהא לא אתשילו:
בבבב"ל של משה. וא"ת היכי מייתי ראיה ממשה והא לריך לאתויי דמשה היה מתרגם ולא היה מרים קולו יותר מהקצ"ה שהיה קורא והוא מציא שהקצ"ה היה קורא ומשה היה מתרגם ופירש רב אלפס בקולו של משה מסתמא משה בכל כמו היה עונה כדי להשמיע קולו לכל העם אכל הקצ"ה לא היה לריך להרים קולו שהרי לא היה מדבר אלא למשה לבד ואפילו הכי היה מגביה קולו כדי שלא יחא קולו של משה המתרגם רס יותר מקולו של הקצ"ה שהיה קורא:
אם רצו לזמן אין מומנין. פירש"י וכן לענין המוציא ושאר צרכות אין האחד מצרך להוציא חצרו לגבי הא דלמר אביי נקטינן שנים שאכלו כאחת מזונה ליחלק ולצרך כל אחד לעצמו צין צרכת המוציא צין צרכת המזון לשון רש"י לקמן ולא נהירא דלעיל פרק כ"ד מברכין (דף נט.) בעובדא דבר קפרא נתן בר קפרא רשות לאחד לצרך ושנים הוו התם ועוד אי הוו שלשה התם לא היו שם אלא פירות וכן נמי אמרינן לקמן (דף נג.) דעל המאור אחד מצרך לכולן ע"כ נ"ל דצברכה ראשונה מוציאין זה את זה שנים לנ"ע והטעם הואיל ויושצין לאכול יחד דעתן ללרף ואחד מצרך להוציא חצרו אכל בצרכה של סוף סעודה שסמתלקין זה מזה לריך לצרך כל אחד לעצמו ויש מתרצים דיש חלוק צין צרכת המוציא דלא הויא כי אם דרבנן ע"כ מוציאין זה את זה אכל צבהמ"ז שהיא מדאורייתא לשם התמימות:

שְׁלֹשָׁה שֶׁאֵכְלוּ בִּאֶחָד אֶין רִשְׁאִין לִיְחָלֵק. מפרש"י אמאי אין רשאין ליחלק האחד מפני השנים כיון דצ' נמי מומנין לחיל הוא והא לא מיפק' צרכת זמון מימה דילמא טעמא דאין רשאין ליחלק משום דיפטרו לשלישי מצרכת הזמון וגם הוא אין לו להפקיע ממנו צרכת הזמון וי"ל דעיקר פרכתא⁽⁶⁾ סמיך אסיפא דקתני ד' אין רשאין ליחלק אע"ג דליכא שנים מכאן וצ' מכאן והוי כמו וכו' וכה"ג תמנא צהצבה מקומות ותימה אי"כ אמאי לא מקשי מן הסיפא צהדיא ע"כ פירש רבינו יהודה⁽⁷⁾ דודאי פריך מרישא וי"ה דליכא למימר דמשום היחיד קאמר דא"כ ה"ל למימר אין היחיד רשאי ליחלק א"נ אין אחד מהם רשאי ליחלק אכל מדקתני אין רשאין ליחלק משמע מכלהו פקע זמון אם נסתלק אחד מהם:

והא

עין משפט ור מוצוה

קנב א נמי' פ"ח מהל' צרכות הל' אן טוש"ע אר"ח סימן ד' סעיף ז:
א ב מיי' פ"ה שם הלכה ב סמג עשין כו טוש"ע אר"ח סימן קצ"ג סעיף א:
ב ג מיי' פ"א מהלכות צרכות הל' כ סמג שם:
ג ד טוש"ע אר"ח סימן קל"ט סעיף א:

ד ה טוש"ע שם סעיף ב:
ה ו מיי' שם הלכה יט סמג שם טוש"ע אר"ח סי' קלא

סעיף א:

ו ז מיי' פ"ה מהל' צרכות הלכה ז סמג שם טוש"ע אר"ח סימן קל"ט סעיף ד:
ז ח מיי' שם טוש"ע שם סעיף ו:

ח ט מיי' שם הלכה ח סמג טוש"ע אר"ח סי' קכד סעיף ו:
ט י מיי' פ"א מהלכות צרכות הל' יד סמג שם טוש"ע אר"ח סימן קכד סעיף י:

י ב מיי' פ"ח מהלכות צרכות הל' יד סמג שם טוש"ע אר"ח סי' קכד סעיף י:
י ב מיי' פ"ח מהלכות צרכות הל' יד סמג שם טוש"ע אר"ח סי' קכד סעיף י:

יב ב מיי' פ"ה מהלכות צרכות הלכה י סמג עשין כו טוש"ע אר"ח סי' קצ"ג סעיף א:

יב ב מוש"ע שם שם יט' קע סעיף טא:

תורה אור השלם

- גדלו לין אחי ותרוממה שמו הקדוש: תהלים לד י
- כי שם יי אקראי הבו גדל לאלהינו:

- ויהי קול השופר הולץ ותרץ: מאד משה ידבר והאלהים יענו בקול: שמות יט ט

רבינו חננאל

ואסיקנא [הלכה בבבבכות פוק חזי מאי עמא דברן.] הדרן עלך ביצד מברכין סליק פ"ו ל"ש פרק שביעי

אכלל דמאי וכו'. דהא לחלן מו, א.ב. אבל טבל וכו'. טבל הוא שלא הורמה ממנו התרומה והמערין. וכו'... כי שם [ה] אקראי (הבן היר שלשה. [ומנין שאין המתרגם רשאי] להגביה קולו ויתור מן הקורא שנאמר] משה ידבר והאלהים יענו בקול בקולו] שם משה. ותנאיא כותיה דאין רשאין המתרגם להגביה קולו ויתור מן הקורא [אלי' [מ]עך הקורא קולו [ויקרא] העונה אפן [לא יגביה קולו ויתר] מן [הם]ברך שגא' וגרוממה [שמו] יחדיון. איתמר שנים שאכלו רב [וד'] ויתנן חד אמ' אם רצו לזמן מומנין, ותנן אמרן אפילו [אם רצו] אין מומנין ושקלינן] ותרנין ... ואסיקנא תסתיים דרי' ויתנן הוא דאמר אין מומנין, וקיימא לן רב ורי' ויתנן הלכה ד' ויתנן.

עין משפט
גד מצוה

מה:

והא מאה נשי כתרי גברי דמיין. לענין קדון תפלה[[][]] ולענין כל דבר שזעשרה ואפילו הכי חשדינן להו כשלשה וה"ה לשנים אצל לא מזי למימר כחד דמיין דאינן יכולות לזמן דהא קתני נשים מומנות לעזמן ורש"י פירש כתרי לענין חוצה דאין חייבות לזמן ואס רלו מומנות והוא הדין לשנים:

שאני התם דאיבא דעות. מכאן משמע דנשים יכולות לזמן

לעזמן וכן עשו צנות רבינו אברהם חמיו של רבינו יהודה ע"פ אביהן

ומיהו לא נהגו העולם כן וקשה אמאי לא נהגו מדקתני מומנות משמע דקאמר חייבות לזמן וי"ל דנשים מומנות לעזמן היינו אס רלו לזמן מומנות וכן משמע קתא הלשון מדקתני בסמוך נשים ועבדים אס רלו לזמן אינ מומנין ועוד דמדמה ליהב הגמרא לשנים משמע דחוצה ליכא והא דקאמר צריש ערכין (דף ג. וסס) הכל מחוייבין בזימון לאחויי נשים לענין רשות קאמר ולא לענין חוצה ונשים לרין עיון אס יוצאות בצרכה

הזימון של אנשים מאחר שאין מצניות ויש מציאין ראיא שיואלות מדאמר לקמן סופר מבין וצור יולא מכאן משמע שאף הנשים יוצאות צבהמ"ו שלנו מיהו יס לדחות אותה ראיא דשאני צור שמזין בלשון הקדש ויודע קתא מאי קאמר אצל אינו יודע לבין אצל נשים שאינן מצניות כלל מזי למימר דלא נפקי והא דאמר'י צמגילה (פ"ב ד' י.) לועו ששמע אסורית ילא פרסומי יסא צעלמא שאני כדלמרנין התם (דף יח.) האשמתרניס צני הרמכים מי ידעינן מאי ניהו: **אי הכי אימא סיפא**. לא גרס אי הכי דהא אפי' מעיקר' נמי הוה מזי למפך מסיפא דאין מומנין: **רב** וביד אמר ברוך הוא ומבורך: וצ"ה פסק ברוך הוא ומצורך: שמו תמיד לעולם ועד ואי הוה עשרה עני צמרייהו ברוך הוא אלהינו ומצורך שמו תמיד לעולם ועד: **הא בבונה ירושלים הא בשאר ברכות**. פרי"ח וה"ג ד"מ צכל צרכה וצרכה כגון אחר ישתצח וכיוצא צו' ומיהו פוק חזי מאי עמא דבר שלא נהגו לענות אמן אלא אחר צונה ירושלים צדהמ"ו: **רב** אשי עני ליה בלחישא. וכן פסק צה"ג ועוד לדין דליכא פועלים אפילו אציי מודה: לא

שלשה שאכלו פרק שביעי ברכות

דניחא להו דמקנע להו צמוצה. דגדול המצווה ועושה: **אס רלו אין מומנים**. כדמפרש טעמא לקמן שאין קציעותן גאה משום פריזותא צין דנשים צין דמשכצ זכור דעבדים צקטנים: **דאפילו מאה כפרי דמיין**. לענין חוצה דאין חייבות לזמן ואס רלו מומנין והוא הדין לשנים: **דאיכא דעות**. דלע"ג

דניחא להו דמקבע להו בחובה (מעיקרא) ת"ש^[א] נשים מומנות לעצמן ועבדים מומנים לעצמן נשים ועבדים וקמנים אם רצו לזמן אין מומנין ^[ב] (והא נשים אפילו מאה) והא מאה ^[א] נשי כתרי גברי דמיין וקתני נשים מומנות לעצמן ועבדים מומנין לעצמן שאני התם דאיבא דעות א"ה אימא סיפא נשים ועבדים אם רצו לזמן אין מומנין אמאי לא והא איבא דעות שאני התם משום פריצותא תסתיים דרב דאמר אם רצו לזמן אין מומנין דאמר רב דימי בר יוסף אמר רב שלשה שאכלו כאחת ויצא אחד מהם לשוק קוראין לו ומומנין עליו טעמא דקוראין לו הא לא קוראין לו לא שאני התם דאקבעו להו בחובה מעיקרא אלא תסתיים דר' יוחנן הוא דאמר אם רצו לזמן אין מומנין דאמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן שנים שאכלו כאחת אחד מהן יוצא בברכת חבירו והוינן בה מאי קא משמע לן תנינא ^[ב] צשמע ולא ענה יצא ואמר רבי זירא לומר שאין ברכת הזימון' ביניהם תסתיים א"ל רבא בר רב הונא לרב הונא והא רבנן דאתו ממערבא אמרי אם רצו לזמן מומנין מאי לאו דשמיע להו מר' יוחנן לא דשמיע להו מרב מקמי דנחית לבבל: גופא אמר רב דימי בר יוסף אמר רב ישלשה שאכלו כאחת ויצא אחד מהם לשוק קוראין לו ומומנין עליו אמר אביי והוא דקרו ליה ועני אמר מר זוטרא ולא אמרן אלא בשלשה אבל בעשרה עד דנייתי מתקיף לה רב אשי אדרבה איפכא מסתברא תשעה יוהלכתא כמר זוטרא מ"ט^[ב] כיון דבעי לאדכורי שם שמים בציר מעשרה לאו אורח ארעא אמר אביי נקיטינן שנים שאכלו כאחת מצוה ליחלק תניא נמי הכי השנים שאכלו כאחת מצוה ליחלק במה דברים אמורים כששניהם סופרים אבל אחד סופר ואחד בור סופר מברך ובור יוצא: אמר רבא ה"ה מילתא אמריתא אנא ואיתמרה משמיה דרבי זירא כוותי ישלשה שאכלו כאחת אחד מפסיק לשנים ואין שנים מפסיקין לאחד ולא והא רב פפא אפסיק ליה לאבא מר בריה איהו וחד שאני רב פפא ^[ב] דלפנים משורת הדין הוא דעבד יהודה בר מרימר ומר בר רב אשי ורב אחא מדפתי כרכי ריפתא בהדי הדדי לא הוה בהו חד דהוה מופלג מחבריה לברוכי להו ^[ב] (יתבי וקא מיבעיא להו) הא דתנן שלשה שאכלו כאחת חייבין לזמן הני מילי היכא דאיבא אדם גדול אבל היכא דכי הדדי נינהו חלוק ברכות עדיף בריך אינייש ^[ב] לנפשיה אתו לקמיה דמרימר אמר להו ידי ברכה יצאתם יידי זימון לא יצאתם וכי תימרו ניהדר ונזמן ה"אין זימון למפרע בא ומצאן כשהן מברכים מהו אומר אחיהיהם רב זביר אמר ברוך ומבורך רב פפא אמר עונה אמן ולא פליגי ה"הא דאשכחניהו דקא אמרי נברך והא דאשכחניהו דקא אמרי ברוך אישכחניהו דקא אמרי נברך אומר ברוך ומבורך דאשכחניהו דקא אמרי ברוך עונה אמן תני חדא העונה אמן אחר ^[ב] ברכותיו הרי זה משובח ותניא אידין הרי זה מגונה לא קשיא ^[ב]הא בבונה ירושלים הא בשאר ברכות אביי עני ליה בקלא כי היכי דלשמעו פועלים וליקומו דהטוב והמטיב לאו דאורייתא רב אשי עני ליה בלחישא כי היכי דלא גזולו בהטוב ^[ב] והמטיב ^[ב]

מסורת הש"ס

^[א] [ערכין ג.א. ב]
^[ב] [ד' מיות הלל צריכין מוכן ומצברי רש"י נראה דגריס ווא אפי' מאה נשי כתרי גברי דמיין, ג סוכה לא: [ע"ש העיבן, ד] [נכס"א הזמון, ט] מגילה כג. ה) חולין ק. ה) [נמחות מ.ג. ח] [לעיל ג. ו.ש"ס, ט] [ג"ל אמרי וי"א צרי"ף ודל"ש, י) [רש"י ד"ה לא ס' [ולקמן מה"א]

❧

הגהות הב"ח

^[א] [ב' נראין כעשרה. י"ב ע"ל סוף דף מ"ז: (ב) שם בריך איניש איניש לנפשיה: (ג) שם אחר כל צרכותי: (ד) שם דלא לזולזלו ובינן טעויו: (ה) [רש"י ד"ה לא הוה צנו חד מופלג:

❧

הגהות הגר"א

^[א] [ב' ווא נקיס אפי' מאה (וואה מאה) תפ"ח:

❧

מוסף תוספות

א. בתוס' ר"ש הוסיף, ולענין קריאת המגילה וקריאת ס"ת. ב. בתוס' ר"ש כתב. וגם דמדיית מנה תלמודא לשנים דמאה נשים כתרי היינו אם רצו לזמן מומנים. ג. בתוס' ר"ש גרס, ברוך ומבורך שמו תמיד לעולם ועד (השמיט את המלה הוא). ד. בתוס' ר"ש כתב, כגון ישתבח דהוי סיום ברכה דסוף פסוקי דומרא וכן בנה ירושלים לברכות דיי"ח וכיוצא בהם. ז"בסוף דבריו כתב"י הא דנקט בנה ירושלים לברכות נקטיה דאע"ג דאינה סיום כל הברכות אלא סיום ברכות דאורייתא.

❧

מוסף רש"י

נשים מומנות לעצמן. שלש נשים, וכן שלשה עבדים, אצל אינ שמי נשים או שני עבדים מנערפינן עס אנשים, לפי שיש צאנשים מה שאין צאנשים ועבדים, שאין הנשים חומרות צרות ואין העבדים חומרים על מתלמנו (שריין ג.א. מצוה ליחלק. הואיל ואין כלן שלשה (וחי"ו ק.א). אין זימון למפרע. משניק, וידי זימון לא ילא (לקמן ג.א.)

מסורת הש"ם

(א) וְיָזַל קִינָה, (ב) גַּיַּי הערין (מטפת) וְאִטְפַּחַן (צבד) וכו' בערך אטפתו, (ג) וְצִרְיָיָ וְכִדְאִישׁ וְכוּ' בעוֹשֵׁי עִי' יִדְדִקְקָן, (ד) לַעֲלֵי טַח, (ה) וְנִקְמָן מַטְּ-, (ו) פְּסָחִים קִדְ-, (ז) יֵם סְפִירִים הַטִּטְסָחָה שְׁמִים וְשִׁלְשָׁה, (ח) גַּס־אִתְחָה וּבִרְכַּת וְזו בִּרְכַּת הָיוֹ אֶת ה' אֱלֹהֵיךְ וְזו בִּרְכַּת הַיְּמִינוֹן אֲמַנְסָה לְכַאוֹרֵה נִרְלָה עֵינֶיךָ כִּגְרִיטָה מוֹס' מַפְנִי שְׂהִיָּה כְסִדְרָן, ט) וְנִקְמָן סִ-, (י) וְנִגְלִיָּה אֶלַּח, (יֵ) וְנִסְפָּרִים אַחֲרֵים כִּי הַטִּטְסָחָה וְנִתְרַן כֵּן שְׁתַּקְטַּן שְׁמִיָּהן לְכַאוֹרֵא מַשּׁוֹם הַנִּכְנָסָיוֹן וּמַשּׁוֹם הַיּוֹאֲלָיוֹן שׁוֹב לָא זֶה מִמִּקְוָמָהָ,

הגהות הב"ח

(א) גַּיַּי שִׁינֶיךָ לְבַעֲרֵה הַיָּמִים: (ב) שֶׁם נִכְרַת הַמּוֹזֵן שְׁתִּים וְשִׁלְשׁ וּמִנְחָא אֵלֶיךָ שִׁלְשׁ וְאוֹרְבַּע סְבִירִים: (ג) שֶׁם דְּלִמְרָא מִרְבַּח רַאשׁוֹנָה בְּתַקְוָנָה שְׂהִיָּה פוֹתַח בְּבִרְכַּת הָאֲרֵץ, וְכוּלָּלִים בּוֹנֵה יִירוּשָׁלַיִם:

גליון הש"ם

גַּיַּי שְׂהִיָּה פוֹעִיל' עוֹקְרִיין, עִי' לַעֲלֵי דָף ט"ז עִיָּא תוֹס' דִּיה' וּמִזֵּם ט"ע:

הגהות הגר"א

[א] תוֹס' דִּיה' עַד הֵיכָן, וְלֹא מַשּׁוֹם דְּחִשְׁבִּי בִּרְכַּת הָיוֹן מִיִּי, וְכוּה נִסְתַּר רִאשִׁית הַמִּזְבֵּי' וְעִי' בְּדִבְרֵי רִבְנֵי גַלְיָה ט"ח כ"ן:

מוסף תוספות

א. בחוסי' רי"ש הוסיף, כלומר שיבדך ברכת זמן השלישי עם השנים ולאחר שיבדך יחזור ויאכל.
ב. בחוסי' וי"ש מתחיל, תמה רבינו על אלקי נשמה וכו'.

מוסף רש"י

בבסי'. קרקעות, וממון וטאר דברים נקראים מעטלנין (כח"י), ובאכל בונה ירושלים בברכת הארץ. שמי ברכות שחלח, שזכרת הארץ וניני ירושלים דומות (עליל סח). קסבר הטוב והמטיב דאורייתא הוא. ומגמת הארץ היא כדאמר [לקמן מה]: אשר נתן לך זה הטוב והמטיב (קסח סח). וברכת המצות. כגון להטעוף צלילת ועל טעילת לולב (פסחים קד). וברכה אחרונה שבק"ש. אע"פ שאין ברכה אחת למטלה הימנה שמתחיל בה בברוך (שם) שהרי הפסוק קרית שמע, אעפ"כ אינו מתחיל בה בברוך ותשנינו ליה ברכה הסמוכה לזכרתה לאותה שלפני ק"ש שהרי מחזיר אמת ויציב על סופו של ק"ש ודלמארנין (לעיל די'): זכריך לשמוח אמת ויציב אשר אלי ה' אליהיכם, ומתחיל דה' אליהם אמת, הלקי מחדל ברכה אריתא דמתי (ושב"ם פסחים שם), יש מהן. מאלו שהזכר, שפותח בהן בברוך ואינו חורג בברוך. כגון ברכת פירות ומלות (פסחים שם),

שלשה שאכלו פרק שביעי ברכות

קטינא חריץ שקי. כך היו קורין לר' זירא. וטעמא מפרש צצנא מנענא בהשוכר את הפועלים (דף פה.): **כי מטא למשרי**. ליטנא דשירותא כלומר לפרוס ברכת המוציא ולאכול: **רצ הוגא דמצנא**. היינו רצ הוגא סתמא. ולפי שעכשיו היה ר' זירא בארץ ישראל במקום

ר' אבהו והיה עולה מצנא קאמר

הכי: קרוצים לעיר. שיכול לראות צעל הבית תמיד ולדעת מה הן לריכין: **ונסיו**. קרקעות: **עד היכן ברכם הומון**. שזריכין להיות שלשה וכשהן שנים לא יאמרוה: **ברכם הומון שמים ושלא**. פעמים שהם שמי ברכות פעמים שהם שלג כיצד כשהם שלשה הן שלג ברכות וכשהם שנים הן שמי ברכות כדמפרש ואזיל: **דקסבר**. ברכת זמון עד הון וכשהם שנים אין אומרים אלא ברכת הארץ וצונה ירושלים: **ומאן דאמר שלג וארבע**. כשהן שנים הרי שלג הון וברכת הארץ וצונה ירושלים וכשהם שלשה הם מוספים נבדך עד וצטונו חיינו: **מוקים לה לא גרסינן**. והכי גרסי' **והא דנתיבא שמים ושלא צנרכם פועלים**. דאמרי ברכת הארץ וצונה ירושלים צמדא צרכה אין כאן אלא ברכת הון וברכת הארץ וכשהם שלשה מוסיפין נבדך הרי שלג: **דאמר מר**. לעיל צפרק שני (דף טז.). **שהרי פותח בה בברוך**. ואי דאורייתא היא הויא סמוכה לזכרתה ואין פותחין בה בברוך: **דנתיבא נו'** יש מהן נו'. כגון ברכת פירות ומלות פותח ואינו חותם. וטעמא מפרש צערי פסחים (דף קה). משום דכולה חדא הודאה ואין הפסק דצר תמנה או דצר אחר צמוכה כמו שיש צקדוש כי הוא יום תמלה למקראי קודש והנחילנו:

ויש

עד נבדך מאן דאמר שלש וארבע שפיר ומ"ד שתיים ושלש אמר לך הכא בברכת פועלים עסקינן דאמר מר א' ^ז פותח בהון וכולל בונה ירושלים בברכת הארץ רב ששת מתרץ לטעמיה דכ"ע עד הון מ"ד שתיים ושלש שפיר ומ"ד שלש וארבע קסבר ^ח הטוב והמטיב דאורייתא היא אמר רב יוסף תדע דהטוב והמטיב לאו דאורייתא *שהרי פועלים עוקרים אותה אמר רב יצחק בר שמואל בר מרתא משמיה דרב תדע דהטוב והמטיב לאו דאורייתא שהרי פותח בה בברוך ואין חותם בה בברוך כדתניא ^יכל הברכות כולן פותח בהן בברוך וחותם בהן בברוך חוץ מברכת הפירות וברכת המצות וברכה הסמוכה לחברתה וברכה אחרונה שבקרית שמע יש מהן שפותח בהן בברוך ואין חותם בברוך ויש

עד נבדך מאן דאמר שלש וארבע שפיר ומ"ד שתיים ושלש אמר לך הכא בברכת פועלים עסקינן דאמר מר א' ^ז פותח בהון וכולל בונה ירושלים בברכת הארץ רב ששת מתרץ לטעמיה דכ"ע עד הון מ"ד שתיים ושלש שפיר ומ"ד שלש וארבע קסבר ^ח הטוב והמטיב דאורייתא היא אמר רב יוסף תדע דהטוב והמטיב לאו דאורייתא *שהרי פועלים עוקרים אותה אמר רב יצחק בר שמואל בר מרתא משמיה דרב תדע דהטוב והמטיב לאו דאורייתא שהרי פותח בה בברוך ואין חותם בה בברוך כדתניא ^יכל הברכות כולן פותח בהן בברוך וחותם בהן בברוך חוץ מברכת הפירות וברכת המצות וברכה הסמוכה לחברתה וברכה אחרונה שבקרית שמע יש מהן שפותח בהן בברוך ואין חותם בברוך ויש

ירושלים אצל לחלצין אין לבדך אם האחד אינו יודע כי אם החצי ברכה אצל רביעי לא דנבדך לצד לא חשיצ ברכה אצל רביעי ולא דנבדך לצד לא חשיצ ברכה ולכן אי אפשר לחלק לשנים נבדך והון ומאן דאמר דב' קסבר עד נבדך דנבדך חשיצ ברכה אחת צפני עלמה והון ברכה אחרת והיינו דב' שארצעה בני אדם מצרכין אותן שאחד יאמר נבדך והשני הון והשלישי נודה לך והרביעי עד בונה ירושלים:

כל הברכות כולן פותחות בברוך וחותמות בברוך חוץ מברכת הפירות וברכת המצות וברכה הסמוכה לחברתה וברכה אחרונה שבקרית שמע. והא לך הסדר ברכת אשר יצר אינה סמוכה לנטילת ידים דנטילה שייכא צלא אשר יצר והרצה פעמים אומרה לצדה אלהי נשמה אמאי* אינה פותחת צצרון דאינה סמוכה לאשר יצר וכו' כגון אם לא צא מן הנקבים דידיי טהורות אין לרבי לצרכת

אשר יצר וזריך לומר הואיל ואין צה אלא הודאה צעלמא אינה פותחת צצרון ומכל מקום חותמת צצרון הואיל וארוכה קלת וכן נמי

זריך לומר גבי אמה הוא עד שלא נצרא העולם וכו' וכל הני ברכות קטנות כל אחת ברכה לעצמה כדאמרן צעלמא ^י כד הוה מהלקי הוה

ה' המעביר שניה מעיני וכו' וזריך לומר ויהי רצון ואם תאמר והלא כל הברכות כולן זריך לומר צחתימתן מעין פתיחתן והא ליכא וי"ל

דשפיר הוי מעין פתיחה סמוך לחתימה מהמעביר דסמוך לחתימה איכא ותגמלני חסדים טובים והיינו גמילות חסדים שהקצ"ה מעביר

סינה מן האדם ומחדש כחו כדאמרנין צמדדש חדשים לצקרים וגו' שהוא מחזיר הנשמה שלמה ושקטה צגוף כאשר היתה צתחלה אע"פ

שהיתה עייפה והיינו כעין פתיחה ולעסוק צדצרי תורה והערצ נא הכל ברכה אחת היא וזריך לומר והערצ נא וישתבח סמוכה

לצרון שאמר ולכן יש ליזהר שלא לספר ציניהם אע"פ שיש הפסק טובא פסוקי דמורה מכל מקום לא מפסקי וצוה ינחא ברכה אחרונה

צבק"ש אמת כו' אמת היא סמוכה אל אהבה וכו' ופסוקי ק"ש לא מפסקי ואם תאמר ברכה אחרונה למי שהוא קורא צמורה אמאי

זריכה לפתוח צצרון הא סמוכה לצמרתה לצרכה ראשונה ויש לומר לפי שהיו רגילים ^י שלא היו מצרכים רק הראשון ברכה ראשונה

והאחרון ברכה אחרונה ואיכא הפסק גדול צין ראשון לאחרין ^י שצז שתקנו שמיאן לכל א' וא' משום הנכנסין ומשום היוצאים לא זזה ממקומה:

פרק שביעי ברכות

מו.

לא סבר לה מר אהא דאמר ר"ה רמן בבא ב'. מיהו יש ליישצ הני תרי לישני דר' יוחנן כשצעל הבית מסב עמהם ודאי הוא צוצע ואזרח מצדך וכו' אצל כשאין צעל הבית מסב עמהן הגדול צנהן יעשה המוציא וגם הוא יצרך ברכת המזון:

עד היכן ברכת הזמון וכו'. פירש רש"י ממתין עד הון והון צכלל שנים אינם מצרכין הון ולא נהירא דברכת הון דאורייתא ואין יחיד פטור מינה ועוד הא קיימא לן כרצ ששת באיסורי ולדידיה יחיד אומר שנים וצכלל דוכתא נקט שלג ברכות ודוחק לומר דלא מיירי אלא ציש זמון לרצ ששת ועוד דמעשים צכלל יוס דיחיד מצדך שלג ברכות ועוד דמדתניא לקמן צפרקין (דף מה):

^א וצרכת זו ברכת הזמון את ה' אלהיך זו ברכת הון וקסה לרצ ששת יאמר הון זו ברכת הזמון לכן יש לפרש דקאי דלעיל דקאמר אחד מפסקי לשנים* וצעי נמי [עדן היכ' זריך להמתין עד שיצרכו השנים עד נבדך ורצ ששת אמר עד שיגמרו הון ומשם ואילך יכול היחיד לאכול ולא משום דחשיצ ברכת הון מומון [א] דודאי יחיד נמי מתחייצ מזהון אלא משום דכיון דנבדך אינה ברכה אינו אומרה לצדה אלא יגמור עמה גם ברכת הון שהיא ברכה והשתא נתיחא דקיימא לן שפיר כרצ ששת וכפירוש זה אימתר צירושלמי: **ולא מאן דאמר שנים ושלשה קסבר עד הון**. ופירש"י שנים ליחיד ושלשה לזמון ולפי שיעטמו פירש כן ודוחק גדול הוא כדפרישית וכי יחיד פטור מצרכת הון שהיא דאורייתא ועוד הואיל וקאי אצרכתא אמאי נקט לשון זכר שנים ושלשה הוה ליה למנקט לשון נקצה שמים ושלג לכן נראה פירוש של רצ אלפס דקאי צאני אדם והכי קאמר ברכת זמון צשנים ושלשה בני אדם הויא שלג אחד אינו יודע כי אם ברכה אחת למאן דאמר שנים ושלשה קא סבר עד הון כלומר ברכת הזמון עד הון שמצדך עד סוף הון דכולה כצרכה אחת של זמון היא ולהכי קאמר שנים או שלשה כלומר לפעמים נשלמה צשנים והוא הדין צאחד אצל נקט שנים לרצותא ופעמים צשלשה בני אדם שאחד יצרך מנצדך עד הון והשני נודה לך והשלישי עד בונה

ירושלים אצל לחלצין אין לבדך אם האחד אינו יודע כי אם החצי ברכה אצל רביעי לא דנבדך לצד לא חשיצ ברכה ולכן אי אפשר לחלק לשנים נבדך והון ומאן דאמר דב' קסבר עד נבדך דנבדך חשיצ ברכה אחת צפני עלמה והון ברכה אחרת והיינו דב' שארצעה בני אדם מצרכין אותן שאחד יאמר נבדך והשני הון והשלישי נודה לך והרביעי עד בונה ירושלים:

כל הברכות כולן פותחות בברוך וחותמות בברוך חוץ מברכת הפירות וברכת המצות וברכה הסמוכה לחברתה וברכה אחרונה שבקרית שמע. והא לך הסדר ברכת אשר יצר אינה סמוכה לנטילת ידים דנטילה שייכא צלא אשר יצר והרצה פעמים אומרה לצדה אלהי נשמה אמאי* אינה פותחת צצרון דאינה סמוכה לאשר יצר וכו' כגון אם לא צא מן הנקבים דידיי טהורות אין לרבי לצרכת אשר יצר וזריך לומר הואיל ואין צה אלא הודאה צעלמא אינה פותחת צצרון ומכל מקום חותמת צצרון הואיל וארוכה קלת וכן נמי זריך לומר גבי אמה הוא עד שלא נצרא העולם וכו' וכל הני ברכות קטנות כל אחת ברכה לעצמה כדאמרן צעלמא ^י כד הוה מהלקי הוה ה' המעביר שניה מעיני וכו' וזריך לומר ויהי רצון ואם תאמר והלא כל הברכות כולן זריך לומר צחתימתן מעין פתיחתן והא ליכא וי"ל דשפיר הוי מעין פתיחה סמוך לחתימה מהמעביר דסמוך לחתימה איכא ותגמלני חסדים טובים והיינו גמילות חסדים שהקצ"ה מעביר סינה מן האדם ומחדש כחו כדאמרנין צמדדש חדשים לצקרים וגו' שהוא מחזיר הנשמה שלמה ושקטה צגוף כאשר היתה צתחלה אע"פ שהיתה עייפה והיינו כעין פתיחה ולעסוק צדצרי תורה והערצ נא הכל ברכה אחת היא וזריך לומר והערצ נא וישתבח סמוכה לצרון שאמר ולכן יש ליזהר שלא לספר ציניהם אע"פ שיש הפסק טובא פסוקי דמורה מכל מקום לא מפסקי וצוה ינחא ברכה אחרונה צבק"ש אמת כו' אמת היא סמוכה אל אהבה וכו' ופסוקי ק"ש לא מפסקי ואם תאמר ברכה אחרונה למי שהוא קורא צמורה אמאי זריכה לפתוח צצרון הא סמוכה לצמרתה לצרכה ראשונה ויש לומר לפי שהיו רגילים ^י שלא היו מצרכים רק הראשון ברכה ראשונה והאחרון ברכה אחרונה ואיכא הפסק גדול צין ראשון לאחרין ^י שצז שתקנו שמיאן לכל א' וא' משום הנכנסין ומשום היוצאים לא זזה ממקומה:

והטוב

עין משפט ור מוצוה

כב א מיי פ"ז מהלכות ברכות הל' ב סמג עשין כו טושי"ע אר"ח סי' קסו סקיף די:

כב ב מיי וימנע שם טושי"ע אר"ח סימן רא סקיף א:

ג [מיי] פ"ב שם הל' ז טושי"ע שסן:

כד ד מיי פ"ה שם הל' ב סמג שם טושי"ע אר"ח סי' ר סקיף ב:

כה ה טושי"ע אר"ח סי' קנז סקיף ג:

כו ו מיי פ"א מהלכות ברכות הל' ה ופי"א הלכה א סמג שם:

רבינו חננאל

עד היכן ברכת הזמון. פירוש, לענין שאין היחיד אומר אותה כל עיקר. ונראה דניקט בבירייתא שנים ושלשה לשון זכר, לאו אצרכות קאי, אלא אי אחד מהשלשה יודע ברכה הראשונה והשני השנייה והשלישי השלישית, כל אחד ואחד מצייא את חבריו. ונרב ששת מתרין לטעמיה דכולי עלמא עד הון מאן דאמר שתיים ושלש שפיר ומאן דאמר שלש וארבע, דסבר הטוב והמטיב דאורייתא, הילכך היחיד מבדך נודה לך ורחמ הטוב והמטיב הרי שלש, מוסיף ברכת הזימון שהיא הון הרי ארבע. ודחו רב יוסף ורב נתנן בר יצחק ורב יצחק בר שמואל בר מרתא משמיה דרב, כולן דחו ואמרו הטוב והמטיב לאו דאורייתא, חד אמר שהרי הפועלין עוקרין אותה, וחד אמר שהרי עוקרין בבית האהל, וחד אמר שהרי פותח בה בברוך, כלומר אינה מכלל ברכת המזון, שאלו היתה מכלל ברכת המזון לא היו פותחין בה בברוך, דהא תניא כל הברכה הסמוכה לחברתה אינה פותחין בה בברוך.

רב ניסים גאון

ו' זירא חלש קביל עליה ו' אבהו אי מתפח טקין חורין שאקי. הדבר שבשבילו נקרא ר' זירא בזה השם מפורש בכבא צמיצא בפרק השוכר את הפועלים (דף פח) ר' זירא כי סליק לארץ יישאל יתיב ש' תעניתא ק' קמיתא כי הויא דלישתבח תלמודא דבבלי מנייה כי הויכ דלא ניטרח בגירסיה ק' מצעייתא דלא נישכבוה' אילעא [בגמ' איתא ר' אלעזר] בשניה ונפלן עליה מילי צצבורא ק' בתרייתא כי הויכ דלא נישלוט בו גורא דגיהנם כל ל' יומין הוה בדיק נפשיה שגר תגורא סליק יתיב בגוריה לא הוה קא שלטא ביה גורא וימא חד ייהבו ביה רבנן עינייהו וחורץ שאקי וקור ליה קטין חורץ שאקיה ובמס' סנהדרין בפרק אחד דיני גמונות (דף קז) הנהו ברינן דהוה בשיבבוותיה דר' זירא כו' כי נת נפשיה דר' זירא אמרי עד האידנא הוה קטין חורץ שאקי דהוה בצא עלן רחמי כו':